Advies van de Informele Gemeenschappelijke Adviescommissie Waardlanden

Onderwerp	:	Advies op Jaarrekening 2025 en begroting 2027 Waardlanden
Datum	:	1 juni 2026
Behandelend ambtenaar	:	Marien Jongkind

Beste leden van de raad,

In 2025 is gestart met de informele gemeenschappelijke adviescommissie Waardlanden (hierna: adviescommissie). Na evaluatie hiervan is besloten om deze voort te zetten in de nieuwe raadsperiode. Door de gemeenten Molenlanden, Hardinxveld-Giessendam en Vijfheerenlanden zijn de leden voor deze commissie aangewezen en zijn reeds bijeen geweest om voorliggend advies op te stellen. In de gemeente Gorinchem was aanwijzing nog niet mogelijk als gevolg van de latere installatie van de gemeenteraad. Insteek is dat een vertegenwoordiging vanuit Gorinchem later aansluit bij de commissie. Ondergetekende Wim de Ruiter uit Hardinxveld-Giessendam zal als voorzitter fungeren van de commissie.

Voorliggend advies heeft betrekking op de conceptjaarrekening 2025 en de conceptbegroting 2027 van Waardlanden. Gekeken is naar de (technische) kwaliteit van de stukken, met aandacht voor aspecten als risico's, toegankelijkheid, financiële onderbouwing en de mogelijkheden voor sturing door de gemeenteraden.

Het is aan de individuele gemeenteraden om te bepalen op welke wijze dit advies wordt meegenomen en meegewogen bij de behandeling van de zienswijzevoorstellen (die vanuit de colleges worden aangeboden) in de lokale gemeenteraden.

Jaarrekening 2025

Constateringen

Vanuit de adviescommissie zijn er de volgende constateringen bij de Jaarrekening 2025:

- Er is sprake van een positief resultaat (zonder dat er in 2025 een begrotingswijziging heeft plaatsgevonden). Dit is een teken van een steeds betere financiële control. Tevens is zichtbaar dat er belangrijke stappen zijn gezet ten aanzien van doorontwikkeling en professionalisering van de bedrijfsvoering.
- De belangrijkste beleidsdoelstelling – het verminderen van restafval – wordt gehaald; de hoeveelheid restafval per inwoner is verder afgenomen naar 129,5 kg

- De vermogenspositie is sterk afhankelijk van incidentele toevoegingen en daarmee beperkt robuust.
- Er is sprake van een forse stijging van het ziekteverzuim, van 7,61% in 2024 naar 10.52% in 2025.
- Het aantal vacatures van circa 22 fte is zorgelijk. Daarbij maakt vervangende inhuur van circa 25 fte de organisatie kwetsbaar.
- De inrichting en borging van de dienstverleningsovereenkomsten is nog niet volledig afgerond en vraagt verdere uitwerking.
- De landelijke CO_2-heffing heeft een steeds grotere impact en is tegelijk erg onzeker. Ten aanzien van 2025 is er nog een onzekerheid over de daadwerkelijke afrekening.

Adviezen en suggesties

Geadviseerd wordt om in de zienswijze / reactie op de financiële stukken de volgende punten op te nemen:

- Verzoek Waardlanden om (nieuw) beleid op te stellen ten aanzien de vermogenspositie, reserves en voorzieningen met als doel om tot versterking te komen van de vermogenspositie in relatie tot de risico`s.
- Verzoek Waardlanden om verdere stappen te zetten in het verbeteren van de financiële voorspelbaarheid, met name bij de verwerkingskosten en opbrengsten om zo tot een steeds realistischere begroting te komen.
- Verzoek Waardlanden om verder prioriteit te geven en stappen te zetten met betrekking tot het personeelsbeleid om zo het aantal vacatures (en daarmee afhankelijkheid van inhuur) en het ziekteverzuim te verlagen. Dit met het oog op een stabiele en toekomstbestendige organisatie.
- Stem in met de bestemming van het rekeningresultaat waarbij dit wordt toegevoegd aan de reserves van Waardlanden ten behoeve van versterking van de vermogenspositie waarbij nadrukkelijk wordt gesteld dat scherp aan de wind gevaren moet blijven worden met oog op efficiency en kostenbeheersing.

Begroting 2027

Constateringen

Vanuit de adviescommissie zijn er de volgende constateringen bij de Begroting 2027:

- De omvang van de begroting stijgt fors met ruim 4 miljoen euro in 2027. De doorwerking naar de (verwachte) tarieven is eveneens fors zijnde een stijging van circa 15%.
- Er zijn forse onzekerheden ten aanzien van de begroting zoals de ontwikkeling van de CO_2-heffing en mondiale prijsschommelingen. Met eventuele financiële consequenties van het op te stellen nieuw afvalbeleid is geen rekening gehouden. Het is van belang om als raden hier bewust van te zijn bij de opstelling en besluitvorming over het nieuwe beleid. Op onderdelen zijn er vragen te stellen hoe realistisch de begroting is. Er wordt bijvoorbeeld uitgegaan van een ziekteverzuim van 7% terwijl het verzuim in 2025 ruim 10% was.

- De vermogenspositie en daarmee de financiële robuustheid verslechterd en wordt aangemerkt als onvoldoende.
- De daling van het restafval vlakt af.
- Het aantal bezoekers en met name de hoeveelheid afval bij de milieustraten ligt fors lager dan een aantal jaar geleden. De vraag kan gesteld worden of er als gevolg hiervan besparingen mogelijk zijn ten aanzien van de exploitatie (o.a. qua personeelsinzet) van de milieustraten.
- Referentie met de begroting 2026 ontbreekt zo goed als in de stukken dit maakt de weging en duiding van de cijfers lastiger.
- Het programmadeel van de begroting is uitgebreid en beschrijvend. Wenselijk is echter dat dat het meer gecomprimeerd wordt met duidelijke en meetbare (meerjarige) doelen en acties per jaar.
- Positief is dat een benchmark wordt uitgevoerd in 2027.

Adviezen en suggesties

Geadviseerd wordt om in de zienswijze / reactie op de financiële stukken de volgende punten op te nemen:

- Verzoek Waardlanden om de tariefontwikkelingen met onderliggende kostenstijgingen verder te concretiseren, inzichtelijk te maken en te onderbouwen.
- Verzoek Waardlanden om concreter te maken en inzicht te bieden in de effectiviteit van maatregelen (zoals milieucoaches, communicatie, handhaving en ict-toepassingen) om tot afvalreductie (zowel restafval als ook de andere afvalstromen) te komen en dit tevens te betrekken bij het op te stellen nieuwe afvalbeleid.
- Verzoek Waardlanden om scenario`s uit te werken om te komen tot meerjarige kosten- en tariefbeheersing waarbij onder andere wordt gekeken naar prioritering en of verschuiven van investeringen.
- Verzoek Waardlanden om de control te borgen ten aanzien van de investeringen en effectiviteit daarvan op het gebied van ICT (onder andere doorontwikkeling applicatieland en data gedreven werken). Dit ook gezien de maar beperkte control die is uitgevoerd in 2025.
- Verzoek Waardlanden om prioriteit te geven aan het op orde brengen van de dienstverleningsovereenkomsten en de borging daarvan.
- Verzoek Waardlanden om de het programma deel van de begroting door te ontwikkelingen naar (meer)jarige concrete en meetbare doelen en versterk de planning en control cyclus (ook ten aanzien van de gemeenteraden) door tussentijds de gemeenteraden een halfjaarrapportage aan te bieden.

Tot slot

De adviescommissie zal medio oktober weer bijeenkomen en zich dan richten op het nieuwe afvalbeleid. Tevens zal de directeur van Waardlanden worden uitgenodigd voor een kennismaking.

Met vriendelijke groet,

Namens de adviescommissie,

Wim de Ruiter (voorzitter)